

Шевчук Дарина Олегівна

4 курс, факультет соціології і права,
НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Коломієць Т. В., к.ф.н., доцент кафедри
соціології ФСП НТУУ «КПІ»

Аналіз японської системи гендерних відносин

У XXI-ому столітті перед світовою спільнотою ставиться завдання досягнення не просто поліпшення становища жінок, а встановлення фактичної рівності їх з чоловіками в усіх сферах суспільного життя (гендерна рівність). Саме це питання являлося ключовим на двадцять третій спеціальній сесії Генеральної асамблеї ООН у червні 2000 року. Вона зазначала, що урядам країн членів ООН варто вжити заходів щодо забезпечення жінкам повноцінної участі у всіх суспільних сферах та відносинах, особливо на директивних і керівних посадах, в політичних партіях і політичній діяльності, у всіх міністерствах і соціальних інститутах, а також у місцевих органах.

Особливий інтерес представляє японське суспільство, яке в процесі динамічної взаємодії із західними країнами зберігає свою культурну специфіку, і навіть виступає в ролі глобалізатора – поширює цінності японської культури в інші регіони світу. Відомі закордонні дослідники П.Бергер та С.Хантінгтон виділяють окремо самостійну японську цивілізацію з потужним соціально-культурним ядром. Вестернізація Японії не досягла абсолюту, а була інтегрована в японське суспільство, шляхом запозичення певних аспектів Західної культури. Через біфуркацію Схід-Захід елементи культур різних частин світу взаємоінтегрувалися не поглинувши одна одну, а деформуючись та взаємодоповнюючись.

Дослідження японської системи гендерних відносин є цікавим саме тому, що незважаючи на демократизацію японського суспільства роль жінки та чоловіка в соціальному просторі досі залишається традиційною та консервативною. Соціокультурні детермінанти розвитку японського суспільства зумовили кореляційний взаємозв'язок між формою родового ладу та релігійними домінантами

соціуму. У японському суспільстві державна влада займає найвище місце в соціальній ієрархії, відповідно до системи цінностей конфуціанської філософії. Тож функцію модернізації інституту сім'ї сучасної Японії здійснює японський уряд за допомогою культурної політики, позначеної поляризацією гендерних установок на основі патріархальної ієрархії влади і в той же час направленої на поступову ліквідацію феномена гендерної асиметрії. Зусиллями японських засобів масової інформації, специфіка розвитку яких обумовлена пропагандою ідей особистісного індивідуалізму і жіночого дозвілля уряд намагається урівняти позиції чоловіків та жінок.

Першими, хто використав термін «гендер» як науковий, були відомі представники японського фемінізму та жіночих досліджень - Я. Аокі і Т. Уено.

В результаті активної діяльності вчених-феміністок та за підтримки державних органів з'являються університети, в яких ведуться гендерні дослідження - це Отяномідзудзёсідайгаку (Жіночий університет Отяномідзу), міжнародний університет Ібаракі, Центр соціології та гендерних досліджень при університеті Хітоцубасі і Центр гендерних досліджень при університеті Васеда та ін. І подібні дослідження зумовлені особливостями сучасного становища жінок в Японії.

У державних установах, приватних фірмах, виробничих підприємствах та інших місцях, зберігається дискримінація жінок в оплаті праці. Як в суспільстві, так і в родині існує домінуюче становище чоловіків. Японки відчують труднощі й у висловлюванні ідей та поглядів. Це пов'язано з традиційним жіночим вихованням. Характерно, наприклад, і те, що в японських телепередачах, які мають характер бесіди, роль жінок майже завжди зводиться до коментування чоловічого провідного діалогу.

Така бінарність поглядів з боку уряду та пересічних японців вказує на подвійну структуру гендерних відносин в Японії. В цілому можна зробити висновок, що сьогодення система гендерних відносин японського суспільства, що спирається на непослідовні і суперечливі гендерні стереотипи досить крихка і неоднозначна. Дана система являє конгломерат традиційних і егалітарних елементів, що пояснюється тим, що японське суспільство перебуває в перехідному стані.